

Μητροδώρα: Μία ιατρός του ύστερου Βυζαντίου περί θηλυκότητας

Σ. ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ¹, Α. ΦΩΤΙΟΥ²

Τίποτε δεν είναι γνωστό για το βίο της Μητροδώρας. Εικάζεται ότι η πραγματεία της 'Περί των γυναικείων παθών της μήτρας' γράφτηκε το πρώτο μισό του δέκατου αιώνα. Το χειρόγραφο από το οποίο αντλούνται οι πληροφορίες για την παρούσα μελέτη βρίσκεται στην Laurentian βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας, παρουσιάστηκε δε για πρώτη φορά από τον Αριστοτέλη Κούση της Ακαδημίας Αθηνών το 1945 τυπώθηκε δε σε βιβλίο στην Ιταλία από τον De Guerra το 1953.

λδ' Προς γυναίκα φθαρείσαν δοκείν είναι παρθένον

Σύμφυτον βοτάνην λειώσας ή στυπτηρίαν σχιστήν μετά δάφνης φύλλων ζέσας προσκλυζέσθω

λε' Προς γνώναι γυναίκα εάν εστί παρθένος

Βαλών εις αγγείον καινόν φακόν, ποιήσον την γυναίκα ουρήσαι εν αυτώ και εάν φυσηθώσι παρθένος εστί, ει δε μη έφθαρται.

Άλλο. Γαγάτην λίθον κάπνισον και εάν ουρήσει εαυτήν εφθαρμένη ει δε μη ουχί

λς' Προς γυναίκα ίνα μηκέτι πορνεύει

Χολήν ιχθύος του λεγομένου καύρου άλειψον το φυσικόν σου και συγγενού μετ' αυτής και ουκέτι πορνεύσει εις άλλον.

Άλλο δια πείρας. Γρασκόνου ωά όκλασον και άλειψον το μόριον σου και συγγενού μετ' αυτής. Εάν δε τούτου ιχθύος του καύρου χρήση, ουκέτι συμμιγνύσεται μετ' αυτής άνθρωπος.

λζ' Προς ομολογήσαι τους μοιχούς αυτής

Μαγνήτην λίθον τρίψας δος πιείν μετά οίνου ακράτου και τη ημέρα εκείνη μη λούσεται, και τη εσπέρα, ότε υπάγη καθεύδειν δος αυτά πιείν και μηκέτι ετέρω γεύσεται, και τη νυκτί κάθειυδε μετ' αυτής και ομολογήσει τους μοιχούς αυτής.

Άλλο. Ορριφίου του ημέρου το δίκρανον οστούν θες επί την καρδίαν αυτής κοιμωμένης και ομολογήσει τίνος φρονεί και τις αυτών έσχηκεν, το αυτό δε ποιεί και η άλυσσος βοτάνη

μα' Προς μασθούς διατηρήσαι μικρούς

Μελισσίαν βοτάνην λειώσας εις έμπλαστρον επιτίθει κατά το μασθόν μόνον και μη εν πλείω τόπω, ή κώνειν καταπλασσομένον επι ημέρας γ', ή μηκύνου σπέρμα συν ύδατι ομβρίω εψηθέν και λειωθέν και καταπλασθέν επί ημέρας γ' επιδεσμών φάσκια.

μβ' Προς μασθούς κεχαλασμένους ορθώσαι

Λαβών γην, ην οι γναφείς χρώνται, έστω επιλύματα, μέρος α', μέλιτος βραχύ λειώσας κατάχριε ή ψιμμίθιον αναλαβών χυλώ υοσκυάμου, επιβαλών ελαίου σχοινίνου το αρκούν, επίχριε τους μασθούς.

μγ' Προς μασθούς διατηρήσαι μικρούς και ορθούς

Λαβών ψύλλιον ρίζαν, σελήνης ληγουύσης, τοις μασθοίς συμφασκίωσον. Ει δε θέλεις πειράσαι, κριώ ή μόσχω περίαψε κατά των κεράτων και ει μεν εφύησαν τα κέρατα, μένουσιν εν αυτώ και ουκ αύξουσιν, ει δε ουκ εφύησαν, ου προέλθωσιν, το αυτό ποιεί και η μελισσία βοτάνη.

μδ' Άλλο. Κώνειον λειώσας κατάπλαττε, στυπτηρίαν σχιστήν β', κηκίδος ομφακίνης β', κόψας λεία, μίξας οίνω αυστηρώ μέλανι και ποιήσας κηρωτής πάχος, διάχριε τους μασθούς κύκλω και επίπλασσε γην σαμίαν και κιμωλίαν ή ψιμμίθιον.

με' Μασθούς ποιήσεις στιλβούς και καλούς

Ορόβων οίνω ευώδει διαλυσας, κατάπλασσε, ή πήλεως αποζεομένης οίνω και λειωμένης κατάπλασσε, ή λινόσπερμον λειώσας ομοίως ή ππισάνης χυλόν ή σιμιδάλεως συν οίνω ή αμύλω ομοίως ή ψιμμίθιον και λιθάργυρον συν οίνω λειώσας κατάπλασσε.

νς' Πρόσωπον ποιήσεις λευκόν και στιλβόν

Στυπτηρίαν λευκήν, ύδατι λειώσας, επίχριε, οψέ και πρωί νίπτε ή χίαν γην ή κιμωλίαν ή νίτρον ή λιθάργυρον ίσα λειώσας συν όξει επίχριε, οψέ και πρωί.

¹ MD, PhD,

² PhD Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Carleton

νζ' Πρόσωπον λαμπρόν ποιήσαι

Τούτο εχρήσατο Βερονίκη η βασίλισσα της Αιγύπτου η μετακληθείσα Κλεοπάτρα. Ελάφειον κέρας βαλούσα εις χύτραν καινήν, ώπησεν εις κάμινιον, και εξελούσα εύρε κατάλευκον. Τούτο λειώσα(σα) μετά γάλακτος εχρίετο.

Άλλο. Μελάνθιον και τη τήλην και λινόσπερμον λειώσας συν οίνω ευώδει κατάπλασσε.

νθ' Πρόσωπον ποιήσαι στιλβόν

Άμυλον και όροβον και σεμίδαλιν μετά ωού το λευκό επίχριε, χυλόν χόνδρου και χυλόν ππισάνης μετά μέλιτος επίχριε.

Βιβλιογραφία

Costomiris G.A. Metrodora. *Revue des Etudes Greque*, 3,147-148, 1890

Kousis A.P. Metrodora's work 'on the feminine diseases of the womb' according to the Greek codex 75.3 of the Laurentian Librari. *Proceedings of the Academy of Athens*, 20, 46-68, 1945

De Guerra G. *Il Libro di Metrodora*. Casa Editrice Ceshina, Milano, 1953

Congourdeau M-H. Metrodora et son oeuvre. In, *Maladie et Societe a Byzance* (ed. E. Patlagean). Centro italiano di study sull' Alto Medioevo, Spoleto, pp. 57-96 ,1993

Scarborough J. Personal communication, 1996

Trotoula of Salerno. *The Diseases of Women*. Trans. By E. Mason-Hohl. The Ward Ritchie Press, 1940

Green M. Women's medical practice and health care in medieval Europe. *J. of Women in Culture and Society*, 14, 434-473, 1989

Rowland B. *Medieval Woman's Guide to Health*. The Kent State University Press, Kent, Ohio, 1981

Patlagean E. Byzantium in the tenth and eleventh centuries. In, *A History of Private Life, I. From Pagan Rometo Byzantium* (ed.P. Veyne). The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge Mass. Pp. 551-641, 1987

Laiou A.E. The role of women in Byzantine Society. *Jahrbuch der Österreichischen Byzntinistik*, 31, 231-269, 1981